

УДК 336.6

Сергій Сологуб, доцент, к.е.н., (кафедра «Фінанси і кредит» Державний економіко-технологічний університет транспорту)

Тетяна Малихіна, магістр (кафедра «Фінанси і кредит» Державний економіко-технологічний університет транспорту)

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

У статті розглянуто сучасні напрямки вдосконалення та підвищення ефективності системи управління грошовими потоками України, виділено їх основні недоліки. Розглянуто теоретичні положення щодо оптимізації та ефективного функціонування системи управління грошовими потоками, як одного з елементів в оцінці фінансового стану. Обгрунтовано призначення політики управління грошовими потоками в економіці України, яка включає в себе методи та форми управління. Сформовано сутність та складові політики управління грошовими потоками в економіці України на певних етапах, які розглянуто на макrorівні. Виокремлено основні дві групи факторів, зовнішні та внутрішні фактори впливу на формування грошових потоків у національній економіці, які можна оцінити, як потенціал формування грошових потоків держави. Розроблено пропозиції та рекомендації щодо виходу із економічної кризи та сприяння виходу із політичної кризи, в яких в першу чергу треба приділити увагу волі політиків, тому що без встановлення довготривалих, прозорих, та чесних впроваджень, говорити про стабільність немає сенсу. Запропоновано, при виході з економічної кризи, дотримуватись економічного патріотизму підтримуючи свого вітчизняного виробника.

Ключові слова: грошові кошти, грошовий потік, планування грошових потоків, політика управління грошовими потоками, етапи політики управління грошовими потоками.

Сергей Сологуб, доцент, к.э.н., (кафедра «Финансы и кредит» Государственного экономико-технологического университета транспорта)

Татьяна Малихина, магистр (кафедра «Финансы и кредит» Государственного экономико-технологического университета транспорта)

ОСОБЕННОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ДЕНЕЖНЫМИ ПОТОКАМИ В УСЛОВИЯХ ЭКОНОМИЧЕСКОГО КРИЗИСА

В статье рассмотрены современные направления совершенствования и повышения эффективности системы управления денежными потоками Украины, выделены их основные недостатки. Рассмотрены теоретические

© Сологуб С.М., Малихіна Т., 2015

положения по оптимизации и эффективного функционирования системы управления денежными потоками, как одного из элементов в оценке финансового состояния. Обосновано назначения политики управления денежными потоками в экономике Украины, которая включает в себя методы и формы управления. Сформировано сущность и составляющие политики управления денежными потоками в экономике Украины на определенных этапах, которые рассмотрены на макроуровне. Выделены основные две группы факторов, внешние и внутренние факторы влияния на формирование денежных потоков в национальной экономике, которые можно оценить, как потенциал формирования денежных потоков государства. Разработаны предложения и рекомендации по выходу из экономического кризиса и содействие выходу из политического кризиса, в которых в первую очередь надо уделить внимание воле политиков, потому что без установления долговременных, прозрачных и честных внедрений, говорить о стабильности нет смысла. Предложено, при выходе из экономического кризиса, соблюдать экономический патриотизм, поддерживая своего отечественного производителя.

Ключевые слова: денежные средства, денежный поток, планирование денежных потоков, политика управления денежными потоками, этапы политики управления денежными потоками.

Sergey Sologoub, associate professor, Ph.D., (Department «Finance and Credit» State Economy and Technology University of Transport)

Tatiana Malykhina, master (Department «Finance and Credit» State Economy and Technology University of Transport)

FEATURES CASH FLOW MANAGEMENT DURING THE ECONOMIC CRISIS

The article reviews current trends improved and efficient cash management system Ukraine, highlighted their main weaknesses. The theoretical position on optimization and effective functioning of cash management, as one of the elements in assessing financial condition. Reasonably policy purpose of the cash flows in the economy of Ukraine, which includes methods and forms of governance. Formed nature and components of cash flow management policy in Ukraine's economy at certain stages as described at the macro level. Author determined mainly two groups of factors internal and external factors influencing the monetary flows in the national economy, which can be measured as the potential formation of cash flow state. Suggestions and recommendations for overcoming the economic crisis and facilitate the release of political crisis, which first need to pay attention to the will of politicians, because without establishing long-term, transparent, and fair implementations, talk about stability makes no sense. Proposed at the exit from the economic crisis, to comply economic patriotism by supporting their domestic producers.

Keywords: cash, cash flow, cash flow planning, cash management policy, the stages of policy cash flow management.

Постановка проблеми. Найважливішою умовою стабільного розвитку національної економіки є підвищення ефективності управління грошовими потоками на мікро-, мезо- та макрорівнях. Стійкість дефіциту державного бюджету, державний борг, що постійно зростає, незбалансованість грошового обігу свідчать про недоліки в управлінні грошовими потоками в економіці України. Ефективне функціонування вітчизняної грошової системи в сучасних умовах нестабільності та хаотичності економічного середовища потребує перегляду традиційних підходів до управління грошовою системою в національній економіці. Саме тому поглиблення теоретичних, організаційних та методичних засад управління грошовими потоками в економіці України заслуговує на особливу увагу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід зауважити, що неефективно сформована політика управління грошовими потоками призводить до дефіциту грошових коштів, хаотичності та несистемності в русі грошових коштів. Рух грошових коштів в економіці України відбувається не структурно, несистематизовано, про що свідчать дефіцит державного бюджету, державний борг, інфляція, кризи в економіці, які періодично повторюються.

Серед науковців та дослідників, які намагалися розв'язувати проблеми управління грошовими потоками, слід виділити праці І. А. Бланка, О. О. Орлова, М. Ю. Горохова, А. М. Поддєрьогіна, В. В. Бочарова, А. Д. Шеремета та ін. Разом із тим, необхідно відзначити, що методика управління грошовими потоками як самостійним фінансовим об'єктом розроблено ще недостатньо. Зокрема, відсутній комплексний інструментарій щодо їх оптимізації, який би зміг охопити всю сукупність грошових потоків підприємства, реально вплинути на поліпшення його фінансового стану.

Метою цієї статті є удосконалення теоретичних та організаційних засад формування та реалізації політики управління грошовими потоками.

Виклад основного матеріалу дослідження. Управління грошовими потоками України здійснюється через політику управління. Розглянемо сутність поняття «політика управління грошовими потоками». Політику управління грошовими потоками можна подати як головний план дій у сфері організації обороту грошових коштів підприємства, що визначає пріоритети напрямів і видів цих потоків, характер формування і використання грошових ресурсів, що забезпечують передбачений загальний економічний розвиток підприємства. Ураховуючи все вищесказане, можна констатувати, що політика управління грошовими потоками є сполучною ланкою розвитку операційної, інвестиційної і фінансової діяльності щодо руху грошових потоків в економіці. І.А. Бланк [5, с. 231–232] зазначає, що процес розробки політики управління грошовими потоками є найважливішою складовою частиною загальної системи стратегічного вибору підприємства, основними елементами якого є місія, загальні стратегічні цілі розвитку, система функціональних стратегій у розрізі окремих видів діяльності, способи формування і розподілу грошових ресурсів. При цьому політика управління грошовими потоками перебуває в певній співвідпорядкованості з іншими елементами стратегічного вибору підприємства. Основним завданням суб'єктів управління грошовими потоками є формування продуманої політики, яка включає в себе методи та форми управління, завдяки яким стає зрозумілим процес управління грошовими потоками. Учені в основному приділяють увагу виділенню етапів управління грошовими потоками підприємства. Так, І.А. Бланк виокремлює 10 етапів, які можна скоротити до чотирьох основних, тому що більшість із зазначених ним етапів або повторюють один одного, або є деталізованими. Інші науковці, беручи за основу праці І.А. Бланка використовують підходи, що вже існують, до формування етапів управління грошовими потоками, або скорочу-

ють ті, що існують, але незначно. Грунтуючись на означених науковцями складових елементах пропонуємо такі етапи політики управління грошовими потоками у національній економіці:

Перший етап. Планування грошових потоків в економіці

У процесі цього етапу проводиться оцінка перспективних обсягів надходження і витрачання грошових коштів, розміру чистого грошового потоку в плановому періоді. На етапі планування грошових потоків можна виділити такі підрозділи:

1) аналіз грошових потоків – аналіз тенденцій руху грошових потоків у попередньому періоді, виявлення достатності формування грошових коштів, ефективність їх використання, оцінка рівня збалансованості, рівномірності, синхронності грошових потоків, аналіз фінансової стабільності й прибутковості, ефективності управління ними;

2) дослідження і прогнозування факторів, які впливають на формування грошових потоків, вивчення зовнішніх і внутрішніх умов формування грошових потоків і можливої їх зміни в майбутньому періоді;

3) обґрунтування типу політики управління грошовими потоками – оцінка підходу щодо формування окремого елемента політики управління грошовими потоками. Елементами виступають: грошові надходження, грошові витрати і грошові запаси та резерви, що дозволяє ідентифікувати поведінку суб'єкта на кожній стадії кругообігу грошових коштів, пріоритети менеджменту щодо цілей управління грошовими потоками.

Другий етап. Організація грошових потоків в економіці

У сегменті приватних фінансів організація грошових потоків пов'язана з операційною діяльністю і визначає її ефективність, забезпечуючи скорочення виробничого та фінансового циклів підприємства, а отже, одержання додаткового прибутку. Якість організації грошових потоків багато в чому визначає ділову репутацію підприємства. Отже, виникає необхідність удосконалення організації грошових потоків, здатної стати основою не просто поліпшення фінансових показників підприємства, але і його високого рейтингу. Більше того, організація грошових потоків підприємства повинна бути адекватною стратегії розвитку підприємства. Від цього залежить реалізація цілей поточної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства. У сегменті державних фінансів організація грошових потоків пов'язана з організацією виконання Державного бюджету України; організацією взаємних розрахунків між державним і місцевим бюджетами; організацією збору фінансової звітності про стан виконання державного, місцевих та зведеного бюджетів; організацією валютного контролю тощо.

Третій етап. Реалізація грошових потоків в економіці.

Мета: впровадження обраної політики управління грошовими потоками, реалізація планів.

Аналіз реалізації грошових потоків показав:

1) що органами державної влади не виконується принцип прозорості бюджетної системи;

2) основна частина надходжень припадала на податок на прибуток підприємств та податок на додану вартість із вироблених в Україні товарів;

3) у сегменті приватних фінансів грошові кошти рухаються в напрямках надходжень до Державного бюджету України, але є зворотний зв'язок органів державної влади з платниками податків через відшкодування податку на додану вартість. Крім того, у процесі роботи з платниками податків згідно з висновками виконання Державного бюджету України є органи державної влади, а саме Державна податкова адміністрація, Кабінет Міністрів України, Державне казначейство України та Рахункова

палата України розробляють відповідні розпорядження щодо заходів впливу на платників податків;

4) вихідні грошові потоки фізичних та юридичних осіб у сегменті приватних фінансів рухаються несистемно, безладно. Спостерігається постійне недоотримання коштів у бюджет країни, що вказує на неефективне управління грошовими потоками з боку органів державної влади. Але з посиленням контролю з боку органів державної влади спостерігається значний приплив коштів.

Четвертий етап. Контроль грошових потоків в економіці.

Мета: оцінювання ступеня виконання планових завдань із формування і використання грошових коштів, рівня рівномірності, синхронності грошових потоків і ефективності управління ними:

1) облік руху грошових коштів та ідентифікація грошових потоків формування необхідного інформаційного забезпечення для проведення аналізу, оптимізації, планування і контролю грошових потоків;

2) оптимізація грошових потоків – виявлення найкращих форм руху грошових коштів з урахуванням умов і особливостей здійснення діяльності;

3) оцінка результативності розробленої політики управління грошовими потоками – оцінити результативність розробленої політики, ефективність її впровадження, ефективність досягнення поставленої мети. У процесі факторного дослідження грошових потоків у сегменті приватних фінансів необхідно визначити, чи володіє підприємство достатнім потенціалом для формування необхідного обсягу грошових ресурсів, щоб скористатися комерційними можливостями, що відкриваються, а також виявити, які внутрішні його параметри послаблюють результативність формування грошових ресурсів.

Слід зауважити, що етапи управління грошовими потоками відбуваються в кругообігу, тобто, коли пройдено 4-й етап, аналітики повертаються знову до 1-го етапу.

У процесі факторного дослідження грошових потоків у сегменті приватних фінансів необхідно визначити, чи володіє підприємство достатнім потенціалом для формування необхідного обсягу грошових ресурсів, щоб скористатися комерційними можливостями, що відкриваються, а також виявити, які внутрішні його параметри послаблюють результативність формування грошових ресурсів.

Можливо виділити дві групи факторів, що впливають на формування грошових потоків держави: зовнішні та внутрішні

У системі зовнішніх факторів можна виділити: кон'юнктуру товарного і фінансового ринків, доступність зовнішніх джерел фінансування, ризику, інвестиційну привабливість держави, статус (рейтинг) у світовій економіці. Серед внутрішніх факторів необхідно виокремити: корпоративну культуру в державі, податкову політику, політику внутрішніх запозичень, налагодженість каналів руху грошових коштів, політику поділу грошових потоків щодо напрямів руху грошових коштів. Наведемо характеристику кожної з груп виділених факторів. Кон'юнктура товарного і фінансового ринку. Зміну кон'юнктури товарного ринку визначає зміна головної компоненти позитивного грошового потоку держави – обсягу надходження грошових коштів від реалізації продукції, експорту, реалізації державних запасів товарів, здійснення державних закупівель. Підвищення кон'юнктури товарного ринку приводить до зростання обсягу позитивного грошового потоку щодо цього виду діяльності. Та навпаки – спад кон'юнктури викликає так званий «спазм ліквідності», що характеризує викликаний цим спадом тимчасовий брак грошових коштів при накопиченні значних запасів готової продукції, яка не може бути реалізована. Характер кон'юнктури фі-

нансового ринку впливає перш за все на можливості формування грошових потоків за рахунок емісії акцій і облігацій. Крім того, кон'юнктура фінансового ринку визначає можливість ефективного використання тимчасово вільного залишку грошових коштів, викликаного невідповідністю обсягів позитивного і негативного грошових потоків держави в часі. Також кон'юнктура фінансового ринку впливає на формування обсягів грошових потоків, цінних паперів. Явна доступність зовнішніх джерел фінансування (кредитів, позик, безоплатного фінансування) багато в чому визначається кон'юнктурою кредитного ринку, що склалася (тому цей чинник розглядається як зовнішній). Залежно від кон'юнктури цього ринку зростає або знижується обсяг пропозиції «коротких» або «довгих», «дорогих» або «дешевих» грошей, а відповідно, і можливість формування грошових потоків за рахунок цього джерела (як позитивних – при отриманні кредиту, так і негативних – при його обслуговуванні і погашенні). Зовнішні ризики – форс-мажорні обставини, які передбачають формування резервного капіталу, але у надзвичайних обставинах використання додаткових коштів. Це – фінансові ризики, політичні, соціальні. Інвестиційна привабливість держави – цей фактор впливає на формування позитивного грошового потоку, але важливим є удосконалення законодавства щодо іноземних інвесторів. Статус (рейтинг) держави у світовій економіці – дуже важливий фактор, який впливає на формування позитивного грошового потоку і на інвестиційну привабливість країни. Адже інвесторам при виборі країни щодо інвестування дуже важливо бути захищеними законодавчо і бути впевненими стосовно отримання доходу від вкладених коштів. Внутрішні фактори: згідно із визначенням «корпоративна культура підприємства – це система колективно поділених цінностей, переконань, традицій і норм поведінки працівників».

Корпоративна культура в державі – система цінностей та переконань, які поділяє кожен суб'єкт, що визначає його поведінку, обумовлює характер життєдіяльності держави. Податкова політика. Будь-які зміни в податковій політиці – поява нового виду податків, зміна ставок оподаткування, відміна або надання податкових пільг, зміна графіка внесення податкових платежів тощо – визначають відповідні зміни в обсязі і характері негативного грошового потоку держави. Політика внутрішніх запозичень – цей фактор впливає на формування як позитивного (при отриманні внутрішніх запозичень), так і негативного (при погашенні внутрішніх запозичень) грошового потоку, тому важливим є порядок отримання позик. Налагодженість каналів руху грошових коштів – цей фактор впливає на формування вхідних і вихідних потоків держави, який передбачає чітку налагодженість між виокремленими каналами руху грошових коштів без затримання і з цільовою спрямованістю. Політика поділу грошових потоків щодо напрямів руху грошових коштів – цей фактор впливає на формування вихідних грошових потоків, які спрямовані на поділ доходної частини державного бюджету, тобто чітке розуміння, вдале прогнозування і аналіз структури видатків державного бюджету. Внутрішні ризики – політичні, фінансові та соціальні. Форс-мажорні обставини, які передбачають формування резервного капіталу, але у надзвичайних обставинах використання додаткових коштів.

Висновки і пропозиції. Згідно з аналізом дослідження виявлено, що політику управління грошовими потоками можна подати як генеральний план дій у сфері організації обороту грошових коштів підприємства, що визначає пріоритети напрямів і видів цих потоків, характер формування і використання грошових ресурсів, що забезпечують передбачений загальний економічний розвиток підприємства. Дослідження факторів управління грошовими потоками дозволяє оцінити зовнішні можливості і внутрішній потенціал формування грошових потоків держави в процесі розробки політики управління ними. Ідентифікація типу політики управління грошо-

вими потоками базується на оцінці активності залучення додаткових грошових коштів із зовнішніх джерел фінансування, активності відносно реінвестування грошових коштів, отриманих у результаті операційної діяльності, ставленням суб'єкта управління до підтримки належного стандарту платоспроможності. Таким чином, зміст і завдання управління грошовими потоками несуть цільовий характер, тобто передбачають постановку та досягнення певної мети, чітко поставлені цілі й розроблена політика управління грошовими потоками стають потужним засобом підвищення ефективності грошового обігу в довгостроковій перспективі, координації контролю, а також базою для прийняття управлінських рішень на всіх етапах управління національною економікою.

Шляхами виходу із політичної кризи та сприяння виходу із економічної кризи повинні стати:

Конституційна реформа.

Необхідною умовою слід зазначити довготривалість дії положень основного закону з метою встановлення на тривалий період «єдиних правил гри» для всіх учасників політичних та соціально-економічних процесів.

Остаточне визначення міжнародного вектора.

В даному випадку необхідно заручитись волею народу шляхом проведення референдуму. Це значно об'єднає населення країни, сприятиме зменшенню напруги, яке зростає в залежності від регіональних симпатій. Підвищиться роль всіх громадян у вирішенні питань важливих геополітичних процесів.

Державна підтримка виключно фундаментальних галузей фізичної економіки.

Підтримка повинна бути вагомою та направлена на розвиток шляхом надання податкових преференцій, пільгового кредитування державними фінансовими інститутами, адмініструванні ефективності господарювання, залученням талановитої молоді та розвитком депресивних територій.

Здійснення ефективного державного регулювання економіки.

Держава повинна зменшити вплив суб'єктів бізнесу на прийняття управлінських рішень. До складів керівництва державних інститутів повинні входити незалежні від впливу суб'єктів бізнесу фахівці. Державне регулювання економікою повинно здійснюватись з урахуванням вимог економічних законів та спрямовуватись на задоволення всього суспільства, а не окремих груп.

Максимальне відокремлення суб'єктів законодавчої та виконавчої влади.

В органах виконавчої влади та бюджетній сфері повинні працювати не політики, а фахівці конкретного напрямку діяльності. Метою діяльності політичних партій має стати прихід до законодавчої влади всіх рівнів. Держава повинна сприяти чіткому розмежуванню управління, зменшити вплив політиків на призначення керівництва в органах виконавчої влади та чиновників в цілому.

Децентралізація влади та бюджетних фінансових ресурсів.

В переважній більшості випадках регіони самі повинні визначатись із місцевим керівництвом. Децентралізація влади та бюджетних фінансових ресурсів сприятиме проведенню більш активної економічної політики органами місцевого самоврядування та підвищить їх відповідальність за соціально-економічний стан. Значно зросте їх роль у виконанні завдань та реалізації соціально-економічних проектів власних територій. Необхідно переглянути податкову політику та за її допомоги збільшити доходи місцевих бюджетів, зменшити залежність органів місцевого самоврядування від трансфертного механізму бюджетного регулювання. Безумовно, такий крок збільшить зацікавленість органів місцевої влади в активізації економічної діяльності, формуванні сприятливого інвестиційного клімату та у реалізації фіскального потенціалу відповідних територій.

Проведення адміністративної реформи.

На сьогодні надзвичайно високий рівень мобілізації органів місцевого самоврядування та бюджетних установ, які функціонують в умовах гострої нестачі коштів, практично не здатний надавати населенню якісні послуги. Дуже подрібнені, не забезпечені кваліфікованими кадрами та фінансово слабкі місцеві ради залишаються неспроможними до виконання всіх повноважень місцевого самоврядування та вирішення проблем важливих державних функцій. Створення оптимальних територій сприяє мобілізації фінансових ресурсів, зменшить кількість неефективних та непотрібних українському суспільству видатків, сприяє збільшенню фінансування видатків, направлених на розвиток територій та їх населення. Конкуренція сприятиме переходу до управління більш якісного складу органів місцевого самоврядування.

Звісно, для проведення всіх вищевказаних заходів, потрібна в-першу чергу воля політичної еліти. Необхідно усвідомити те, що без встановлення довготривалих, прозорих та чесних «правил гри» на політичній та економічній аренах, говорити про стабільність, ефективний розвиток та безпеку в сучасному суспільстві немає сенсу. Кризи будуть виникати одна за одною, періодичність їх виникнення стане все частішою, глибина ураження – все глибшою.

Владі насамперед треба повернути довіру населення. Поступаючись сьогодні захистом дрібних власних інтересів, які носять тимчасовий характер – влада спроможна позитивно вплинути на стабільне та безпечне майбутнє для суспільства та майбутніх поколінь.

Економічна ситуація, що склалася в Україні, зумовлена передусім глибинними внутрішніми причинами, тобто недостатньо ефективною була економічна політика усіх українських урядів, які діяли в Україні за роки незалежності. Щоб подолати кризу, нині потрібні сконсолідовані та скоординовані дії влади, бізнесу та всього суспільства. Головними антикризовими заходами мають бути стабілізація в фінансово-банківській сфері та розбудова внутрішнього ринку. Можна зауважити, що якщо кожен громадянин України буде дотримуватись принципу економічного патріотизму та купувати українське й пам'ятати, що, купуючи українські товари, ми підтримуємо свого товаровиробника, а купуючи імпортні — закордонного. Нереалізована українська продукція — це несплачені податки, недержані зарплати, нові скорочення робочих місць та безробіття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ажнюк М.О. Основи економічної теорії: навч. посіб. / М.О. Ажнюк, О.С. Передрій. – К.: Знання, 2008. – 368 с.
2. Азаренкова Г.М. Фінансові потоки в системі економічних відносин: монографія / Г.М. Азаренкова. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2006. – 328 с.
3. Азаренкова Г.М. Фінансові потоки економічних агентів: методологія та організація управління: автореферат дис. ... канд. екон. наук. 08.00.08 / Г.М. Азаренкова. – Суми, 2007. – 36 с.
4. Аткинсон Э.Б. Лекции по экономической теории государственного сектора [Электронный ресурс] / Э.Б. Аткинсон, Дж. Стиглиц. – Режим доступа: <http://padabum.com/d.php?id=31333>
5. Бланк И.А. Управление денежными потоками / И.А. Бланк. – К.: Ника- Центр, Эльга, 2002. – 736 с.
6. Державне управління: проблеми адміністративно-правової теорії та практики / за заг. ред. В.Б. Авер'янова. – К.: Факт, 2003. – 384 с.
7. Економічна політика: навч. посіб. / О.О. Беляєв (кер. кол. авт.), А.С. Бебело, М.І. Діба та ін. – К.: КНЕУ, 2004. – 287 с.
8. Єрмошкіна О.В. Система управління фінансовими потоками промислового підприємства: автореферат дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.08 / О.В. Єрмошкіна. – Донецьк, 2009. – 31 с.
9. Ігоніна К.А. Теоретичні аспекти планування грошових потоків підприємств.-Актуальні проблеми економіки.- № 5(35). -2004

10. Кейнс Д. Общая теория занятости, процента и денег: пер. с англ. / Д. Кейнс. – СПб.: Петроком, 1993.
11. Кислинська В.О. Корпоративна культура підприємства – один із факторів його конкурентноздатності [Електронний ресурс] / В.О. Кислинська. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/CCN/Economics/10_kislins_ka%20v.o.doc.htm.
12. Колпаков В.К. Адміністративне право України: підручник / В.К. Колпаков. – К.: ЮрінкомІнтер, – 1999. – 736 с.
13. Костіна Т.В. Корпоративна культура: її сутність і формування в Україні / Т.В. Костіна // Вісник ДонНУЕТ. Серія: Економічні науки. – 2008. – № 3 (№ 39). – С. 77–84.
14. Кучер Г. Розвиток ринку внутрішніх державних боргових зобов'язань України / Г. Кучер // Вісник КНТУН. – 2011. – № 2. – С. 47–65.
15. Лігоненко Л.О. Управління грошовими потоками: навч. посібник / Л.О. Лігоненко, Г.В. Ситник. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. – 255 с.
16. Закон України «Про державний бюджет України»

REFERENCES

1. Azhnyuk M.O. Osnovi ekonomichnoi teorii: navch. posib. [Basic economic theory: teach. Guidances], K.: Knowledge, 2008.
2. G.M. Azarenkova Finansovi potoki v sistemi ekonomichnikh vidnosin: monografiya [Financial flows in the economy relations: monograph], Kharkiv, WA "INZHEK", 2006.
3. G.M. Azarenkova Finansovi potoki ekonomichnikh agentiv: metodologiya ta organizatsiya upravlinnya [Financial flows of economy agents: methodology and organization of Gia]- Sumy, 2007.
4. Economic resource. «Atkinson E.V. Lectures on the economic theory state-owned sector» available at: <http://padabum.com/d.php?id=31333>
5. Blank A. I. Upravlenie denezhnymi potokami, [Form Manage cash flow], K.: Nyka- Center, Elga, 2002.
6. Governance: Derzhavne upravlinnya: problemi administrativno-pravovoї teorii ta praktiki, [Problems administrative law theory and practice], K.: Fact, 2003.
7. Belyaev Ekonomichna politika: navch. Posib, [Economic policy: teach. Guidances], K.: MBK, 2004.
8. A.V. Yermoshkin Sistema upravlinnya finansovimi potokami promislovogo pidpriemstva, [The control system of industrial enterprise financial flows] Dr. Sc. Sciences, Donetsk, 2009. –
9. Ihonina K. A. Teoretichni aspekti planuvannya groshovikh potokiv pidpriemstv, [Theoretical aspects of planning, cash flow enterprise. Current Affairs economy], number 5 (35). -2004
10. D. Keynes Obshchaya teoriya zanyatosti, protsenta i deneg, [General Theory of employment, interest and of money] ,SPb.: Petrok, 1993.
11. Electro resource. «Kyslynsky V.A. The corporate culture of the company – one of the factors of its competitiveness» available at: http://www.rusnauka.com/CCN/Economics/10_kislins_ka%20v.o.doc.htm.
12. Dr. Kolpakov Administrativne pravo Ukraїni: pidruchnik [Administrative law Ukraine: Tutorial], 1999.
13. Kostin T.V. Korporativna kultura: sutnist' i formuvannya v Ukraїni, [Corporate culture tour, its nature and formation of Ukraine], Economics. – 2008. – № 3 (№ 39).
14. Kucher A.G. Market Rozvitok rinku vnutrishnikh derzhavnikh borgovikh zobov'yazan' Ukraїni, [Development of internal public debt Ukraine], Bulletin KNTUN. – 2011. – № 2.
15. Lihonenko L.A. Upravlinnya groshovimi potokami, [Cash Management: teach. Manual] ,K.: Kyiv, University, 2005.
16. Zakon Ukraїni «Pro derzhavniy byudzheth Ukraїni», [Law of Ukraine «On the State Budget of Ukraine»]